

PROJECT B2030, demografie en leefbaarheid

Terugkoppeling Themabijeenkomst Sport, Recreatie en Cultuur

Op 24 juni 2014 vond de themabijeenkomst 'Sport, Recreatie en Cultuur' plaats in het Dorpshuis 'De Jeugdhoeve' in 's-Heerenhoek. Deze bijeenkomst was bedoeld voor organisaties, het bedrijfsleven en voor Borsele inwoners. Met input van inwoners, ondernemers en andere partijen hebben wij, in een eerdere fase, mogelijke streefbeelden voor Borsele in 2030 geformuleerd. Deze streefbeelden bepalen de richting voor een verdere uitwerking in actieplannen. Tijdens de bijeenkomst 'Sport, Recreatie en Cultuur' hebben deelnemers aan de hand van stellingen van gedachten gewisseld of de geformuleerde streefbeelden juist en compleet zijn. Daarnaast zijn er verschillende ideeën naar voren gekomen over acties die kunnen worden ondernomen om te zorgen dat het prettig leven in Borsele blijft. Hieronder de terugkoppeling van deze bijeenkomst.

OPENING EN INLEIDING

Iedereen wordt van harte welkom geheten door Jaap Gelok, burgemeester van de gemeente Borsele. De gemeente heeft de themabijeenkomst 'Sport, Recreatie en Cultuur' georganiseerd in het kader van PROJECT B2030, demografie en leefbaarheid. De aanleiding van dit project is dat de samenstelling van de bevolking in de gemeente Borsele de komende jaren sterk gaat veranderen als gevolg van vergrijzing, ontgroening en lichte inwonersdaling. Daarnaast kunnen we spreken van een veranderende rol van de overheid, een participatie maatschappij en een ontwikkeling naar brede samenwerkingsverbanden.

Inwoners, gemeentelijke overheid, bedrijven en organisaties zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het aangename leefklimaat. Van belang is dan ook dat we gezamenlijk de koers voor Borsele bepalen.

RESULTATEN WERKSESSIES

Tijdens de werksessies hebben de deelnemers in groepsverband een antwoord geformuleerd op stellingen over de thema's sport, recreatie en cultuur. Deze stellingen zijn gebaseerd op de concept streefbeelden. Werkgroep 1 had als onderwerp 'sport', werkgroep 2 had als onderwerp 'recreatie' en werkgroep 3 had als onderwerp 'cultuur'. Hierna een korte weergave van de werksessies.

Werkgroep 1 'Sport'

Op het gebied van 'sporten' is voor 2030 het volgende concept streefbeeld geformuleerd:

'In 2030 is het normaal dat iedereen sport of beweegt en een gezonde levensstijl heeft.

Sporten (zelfstandig of in een vereniging) is belangrijk voor de sociale contacten, maar ook voor de lichamelijke en psychische gezondheid. Mensen die sporten, zorgen vaak ook beter voor zichzelf en zijn zich meer bewust van de noodzaak van gezond gedrag. Denk daarbij aan goede voeding, beperkt alcoholgebruik en gezond gewicht.

In 2030 doen sportverenigingen meer in gezamenlijkheid en zijn ze, waar nodig, geconcentreerd in de grotere dorpen, maar, waar mogelijk, ook aanwezig in de kleinere kernen. Samenwerking of fusies tussen verenigingen vinden plaats op eigen initiatief en onder hun eigen verantwoordelijkheid. Op deze manier sluit de omvang en de diversiteit van de sportverenigingen aan bij de behoefte. Gemeentelijke accommodaties worden multifunctioneel gebruikt en enkel in stand gehouden indien zij levensvatbaar zijn (en voldoende bezetting hebben)."

Stelling 1 Het is de verantwoordelijkheid van inwoners zelf om te sporten of bewegen. Het is de taak van de gemeentelijke overheid en sportverenigingen gezamenlijk om mensen daartoe aan te zetten.

Reactie stelling 1

Sporten en bewegen is primair een verantwoordelijkheid van het individu. Ieder mens is zelf verantwoordelijk voor voldoende beweging en sport. Er wordt echter wel een rol gezien voor de gemeentelijke overheid en sportverenigingen om bewegen en sporten te faciliteren of te stimuleren. Als rol van de gemeentelijke overheid kan je denken aan:

- het financieel toegankelijk maken van het beoefenen van de sport voor mensen die financieel minder daadkrachtig zijn (bijvoorbeeld in een uitkeringssituatie verkeren);
- het faciliteren van voorzieningen waaronder sportvelden, fietspaden, skeelerpaden en dergelijke. Een belangrijke opmerking die hierbij werd gemaakt, is dat alle sporten op gelijke wijze moeten worden gefaciliteerd.

Verenigingen kunnen potentiële leden nog actiever benaderen/werven dan nu al wordt gedaan. Daarbij kunnen zij

- ook zelf activiteiten ontplooiën om eventuele drempels tot deelname weg te nemen;
- invulling geven aan bijvoorbeeld naschoolse activiteiten, hierdoor wordt de mogelijkheid geboden de vereniging extra te promoten.

Stelling 2 Samenwerking of fusies tussen sportverenigingen is in het kader van bestaansrecht noodzakelijk.

Reactie stelling 2

Er wordt nu al veel samengewerkt op diverse vlakken. Zo werken voetbalverenigingen onderling samen met het formeren van teams. De handbalvereniging werkt samen met de voetbalverenigingen voor het gebruik van accommodaties en daarnaast werkt de handbalvereniging samen met een handbalvereniging uit Goes. Wielercommissies zoeken elkaar ook steeds meer op om in gezamenlijkheid zaken te organiseren. De schietvereniging Kwadendamme maakt gebruik van de accommodatie van de voetbal.

De werkgroep vindt dat men moet spreken over samenwerken. Er kan alleen sprake zijn van een fusie als verenigingen dit zelf willen en zelf initiëren. Fusieren kan ten koste gaan van de eigenheid en (dorps)cultuur, waardoor dit weerstand op kan roepen. Vandaar geeft de werkgroep ook aan dat een fusie moet plaatsvinden op basis van vrijwilligheid. Fusieren is in de toekomst, waar nodig, zeker verstandig/wenselijk om te blijven bestaan. Als er sprake is van samenwerking/fusie kan de gemeente dit eventueel faciliteren/ondersteunen. Het is zaak dat de gemeente voeling houdt bij de ontwikkelingen binnen de verenigingen. Mede gelet op eventuele toekomstige investeringen op sportaccommodaties. Het zou immers zonde zijn als de gemeente veel geld investeert in een accommodatie als de vereniging na een jaar zou fuseren.

Stelling 3 Het lukt goed om voldoende vrijwilligers voor de sportverenigingen te vinden en vervolgens aan de verenigingen te binden.

Reactie stelling 3

Het werven van vrijwilligers is nu al moeilijk. De werkgroep constateert een ontwikkeling waarin mensen wel ad hoc vrijwilligers werk willen doen, maar men wenst geen verantwoording te dragen. Het wordt steeds moeilijker om invulling te geven aan vrijwilligers werk met een structureel (terugkerend) karakter. Juist de jongeren (de toekomstige oudere)

geeft aan dat zij verwacht dat er in 2030 voldoende vrijwilligers zijn die zich in willen zetten voor sportverenigingen*.

De ontwikkeling naar een participatiesamenleving zal er voor zorgen dat er een groter beroep gedaan wordt aan de beschikbare vrije tijd. Naast de zorg voor kinderen vraagt de samenleving ook van mensen om voor hun ouders en burens te zorgen. Hierdoor is er steeds minder tijd voor vrijwilligerswerk.

Om het vrijwilligerswerk te stimuleren kan de gemeentelijke overheid:

- zorgen voor een cursusaanbod voor vrijwilligers en verenigingen. Denk daarbij aan sociale hygiëne, EHBO, cursus voor bestuursleden, penningmeesters en meer;
- via het vrijwilligershuis helpen met zoeken naar vrijwilligers via onder andere de vacaturebank;
- verzekeringen voor vrijwilligers aanbieden, waardoor de drempel omtrent aansprakelijkheid en verantwoordelijkheid wordt verlaagd.

De werkgroep acht het niet ondenkbaar dat er in 2030 vanuit de gemeente professionele ondersteuning is bij taken die de verenigingen uitvoeren. Hierbij kan onder andere worden gedacht aan ondersteuning bij administratieve en financiële activiteiten. Verenigingen moeten actief vrijwilligers blijven werven, waarbij een goede samenstelling tussen denkers en doeners gewenst is.

Werkgroep 2 'Recreatie'

Inleiding Ten aanzien van de 'recreatie' is voor 2030 het volgende concept streefbeeld geformuleerd: *'Borsele is aantrekkelijk voor dagrecreatie als fietsen en wandelen. Daarbij wordt de vergrijzing als een kans gezien, omdat met name ouderen deze recreatieve activiteiten ontplooiën. Op stap in onze gemeente beleven bewoners en bezoekers de rust die ons afwisselende landschap hen brengt. Met bloeiende fruitbomen, karakteristieke dorpjes, gezellige theetuinen en proeverijen en enkele dagrecreatieve trekkers, zoals bijvoorbeeld de Stoomtrein Goes-Borsele, Berkenhof's Tropical Zoo en het Bevrijdingspark Zeeland. In 2030 is het industrie- en het Westerschelde kusttoerisme verder uitgebouwd. Daarnaast is Borsele, net als nu, aantrekkelijk voor kleinschalige verblijfsrecreatie.'*

Bewoners en bezoekers bereiden hun dagje uit of vakantie steeds vaker voor op internet. Het VVV van de toekomst is toegesneden op alle nieuwe mogelijkheden van communicatie voor de bezoekers. Ter plaatse, vanuit de huiskamer en vanaf alle mogelijke andere plekken kan de VVV worden bezocht. In samenwerking met ondernemers werkt de gemeentelijke overheid eraan mee om Borsele steeds meer op de kaart te zetten als een bijzonder (duurzaam) recreatiegebied waarin onder andere energie een belangrijke rol speelt.'

Stelling 1 Er zijn voldoende dag- en verblijfsrecreatieve voorzieningen in de gemeente aanwezig. Er hoeven geen voorzieningen meer bij te komen.

Reactie stelling 1

Alle deelnemers van de werkgroep zijn van mening dat er in 2030 meer kleinschalige dagrecreatie moet zijn dan nu. Omtrent verblijfsrecreatie verschillen de meningen. De ene deelnemer geeft aan dat er in 2030 meer kleinschalige verblijfsrecreatie moet zijn. Een andere geeft aan dat er voldoende verblijfsrecreatie is, maar dat deze niet is aangepast op de wensen van de recreant. Jongeren geven aan dat er momenteel voldoende dag- en verblijfsrecreatieve voorzieningen zijn*.

Zowel bij dag- als bij verblijfsrecreatie spelen gebiedsbeleving en culturele activiteiten een belangrijke rol. Daarbij is kwaliteit het sleutelwoord. Het aantal dag- en verblijfsrecreatieve

voorzieningen blijft afhankelijk van het potentieel van vraag en aanbod. De werkgroep erkent wel nadelen van de kleinschaligheid, namelijk de vindbaarheid en de bereikbaarheid. Daarbij geeft de werkgroep aan dat de aanwezigheid van recreatie een positief effect kan hebben op andere voorzieningen, zoals een supermarkt, horeca en winkeltjes (hier genieten ook de Borselse inwoners van). Dit is wel afhankelijk van de ligging van de recreatievoorziening ten opzichte van de andere voorziening. Recreatie draagt overigens niet structureel bij aan de omzet van de andere voorzieningen.

In 2030 is er meer bekendheid omtrent de fiets- en wandelroutes en de daarbij behorende (horeca)voorzieningen. Als recreatieve trekker wordt de Westerschelde beter benut. In dat kader wordt het fort in Ellewoutsdijk genoemd.

De belangrijkste rol om meer kleinschalige dag- en verblijfsrecreatie te creëren ligt, volgens de werkgroep, bij degenen die hier belang bij hebben. Denk daarbij met name aan (horeca)ondernemers die hier actief actie op kunnen nemen, dorpsbewoners die recreatieve activiteiten kunnen organiseren en de gemeente die ruimte dient te geven aan initiatieven (faciliteren).

Stelling 2 Borsele kan meer dan nu het geval is voor de toerist/recreant 'op de kaart worden gezet'.

Reactie stelling 2

In de werkgroep wordt nadrukkelijk aangegeven dat Borsele zeker beter op de kaart kan worden gezet dan nu het geval is. Zowel de recreatieve kwaliteiten van de Westerschelde als de landelijke omgeving kunnen beter worden benut en worden uitgedragen. Dit kan door meer reclame gericht op specifieke doelgroepen, zoals ouderen (50+) en gezinnen met jonge kinderen. Reclamethema's moeten specifiek gericht zijn op Borselse kenmerken, zoals energie (Energiek Borsele, Land van Borsele, EPZ), de interessante Borselse contrasten (havegebied versus Zak van Zuid-Beveland) en agrotourisme. Denk aan activiteiten als rondleidingen, tentoonstellingen, excursies, wandelen en fietsen (en eventueel vissen). Als voorbeeld van een aantrekkelijke activiteit elders wordt de Pannenkoekenboot in Rotterdam benoemd. Bij het meer op de kaart zetten van Borsele zijn diverse reclame-uitingen mogelijk, zoals advertenties (Zeeuwse Dagattracties), filmpjes, foto's, folders en tv-spot. Momenteel wordt vaak individueel aan promotie gewerkt. Dit moet in de toekomst, het liefst nu al, in samenwerking worden opgepakt door ondernemers, VVV en de gemeente. Het gaat erom dat de Borselse kenmerken breed worden verspreid, ook buiten Zeeland. Voor deze professionele reclame-uitingen is er budget nodig en de vraag of dat er in voldoende mate is. Naast deze professionele reclame-uitingen is mond op mond-reclame ook belangrijk. De deelnemers van de werkgroep geven aan Borsele te promoten in hun eigen omgeving.

Stelling 3 Het aanwezige culturele erfgoed kan meer dan nu het geval is worden benut voor een versterking van de recreatieve sector.

Reactie stelling 3

Iedereen in de werkgroep is het ermee eens dat het culturele erfgoed (beter) kan worden benut voor het versterken van de recreatieve sector. Er worden diverse zaken benoemd:

- Archeologische vondsten
- Pisa van de Bevelanden (kerk van 's-Heer Abtskerke)
- Ruimere openingstijden kerken
- Nieuwe invulling van monumenten
- Samenbrengen van contrasten
- Weeltjesroute
- Heggenlandschap
- Fruitteelt
- Ontstaansgeschiedenis

- Eventueel verbeteren wandel- en fietsroutes (groter)
- Actief inzetten van de Open Monumentendag
- Meer beleving

De landschappelijke eigenschappen en het culturele erfgoed kunnen goed worden gebruikt voor recreatie. Het zegt iets over het ontstaan van Borsele en van Zeeland. Dit is van groot belang voor toekomstige generaties en moet behouden blijven. Een bijkomende opmerking is dat er geen toetsingskader moet ontstaan dat cultureel erfgoed verplicht benut moet worden voor het versterken van de recreatieve sector. Als voorbeeld wordt de Tropical Zoo genoemd. Deze voorziening heeft geen relatie met cultureel erfgoed, maar is wel van enorme waarde voor de recreatieve sector.

Werkgroep 3 'Cultuur'

Inleiding *Ten aanzien van de 'cultuur' is voor 2030 het volgende concept streefbeeld geformuleerd: 'Verspreid over de gemeente vinden volop culturele activiteiten plaats. Er zijn kleinschalige theatervoorstellingen en culturele activiteiten in kerken, dorpshuizen, huiskamers en op unieke locaties. Deze worden georganiseerd (en uitgevoerd) door de inwoners zelf. Openluchtactiviteiten kleuren het leven in de zomer. Kunst en cultuur worden verbonden aan diverse thema's. Voorstellingen worden gekoppeld aan andere culturele activiteiten, zoals exposities, culinaire uitingen en toeristische activiteiten.'*

Stelling 1 Binnen de gemeente vinden nu reeds voldoende culturele activiteiten plaats.

Reactie stelling 1

De aanwezigen zijn het niet helemaal eens met de stelling. Het kan zeker nog beter. Er worden diverse suggesties gedaan. Onderkend wordt dat er veel goede initiatieven van inwoners zijn. Voor deze initiatieven kan de afstemming beter door bijvoorbeeld het beheer van een centrale kalender. Bij promotie voor evenementen kan meer gebruik worden gemaakt van moderne media. Het ontbreekt, volgens de deelnemers, aan een kwalitatief goede expositieruimte waar in samenhang activiteiten kunnen worden georganiseerd.

Aangegeven wordt dat het bij jongeren vaak om ad hoc activiteiten gaat. Hierop kan de gemeente inspelen door te faciliteren. Het is van belang dat de jeugd hier blijft wonen, daarbij hoort een aantrekkelijk cultureel aanbod voor de jeugd. Volgens de deelnemers kan men daar niet vroeg genoeg mee beginnen. Activiteiten in en om de school, zoals BONS (Borsele Na School), dragen daar aan bij.

Cultuuruitingen die worden opgepakt door de inwoners zijn een belangrijk onderdeel voor een goede leefbaarheid. Het begint bij een initiatief van de inwoner en de gemeente kan daar op inspelen door nog meer te faciliteren.

Stelling 2 Het is primair de taak van de inwoners om culturele activiteiten te organiseren.

Reactie stelling 2

De deelnemers vinden het organiseren van culturele activiteiten in eerste instantie een behoefte is van de inwoners en zeker geen taak. Wel moeten deze activiteiten vooral door de inwoners vanuit de samenleving worden georganiseerd als deze behoefte er is. Daarbij kunnen verschillende adviesraden en ondernemers een belangrijke rol spelen. Het geeft een tijdsbeeld weer en wat er zoal leeft onder de mensen. De leden van de Culturele Raad Borsele (CRB) denken dat de CRB in 2030 nog steeds bestaat. De raad bestaat immers uit inwoners die met elkaar een aanbod samenstellen. Cultuur loopt door alle levensgebieden van mensen heen. Als voorbeeld wordt genoemd het WK voetbal. De uitdossingen van de supporters zijn een creatieve uiting die aansluit bij de beleving van mensen op dat moment.

De werkgroep vindt dat de gemeente culturele activiteiten kan en moet faciliteren als het een meerwaarde heeft voor de gemeenschap. Het heeft volgens de aanwezigen meerwaarde als het een positieve bijdrage levert aan de leefbaarheid. Daarbij wordt de suggestie gedaan om de CRB te laten adviseren in wat een meerwaarde is voor de gemeenschap. De CRB bestaat immers uit inwoners die affiniteit hebben met cultuur.

Gaandeweg wordt ter tafel gebracht hoeveel vrije tijd de mensen in 2030 nog hebben. De overheid verwacht in de toekomst veel van de inwoners. Mensen moeten langer doorwerken en meer zorgtaken voor familie en gemeenschap op zich nemen. Blijft er dan nog wel vrije tijd over om van cultuur te genieten? In de werkgroep is de overtuiging dat de belangstelling voor cultuur altijd zal blijven bestaan of mensen nu veel of weinig tijd hebben.

Tot slot wordt de suggestie gedaan om een 'kunstambassadeur' als verbinder te introduceren. Dit kan mogelijk door de gemeente worden gedaan (facilitator voor cultuur). Het gaat om iemand die bewoners helpt met het opzetten van culturele activiteiten, die enthousiasmeert en die helpt om financiële middelen te verwerven.

Stelling 3 Behoud van het landschappelijk en cultuurhistorisch erfgoed in de gemeente is noodzakelijk.

Reactie stelling 3

De werkgroep onderscheidt twee sporen. Een materiaal en immaterieel deel. Wat het materiële deel betreft vindt de werkgroep dat de focus wat meer kan liggen op de toekomst. Borsele is geen openluchtmuseum. Er moet wel goed geleefd en gewerkt kunnen worden in de dorpen en in het buitengebied. Het zoeken naar dat evenwicht is van groot belang. Wat is onderscheidend in Borsele? Maak daar keuzes in en zorg dat die bepaalde bouwstijl, aangelegde landschapsstructuur of voorkomende wilde flora ergens behouden blijft. Dat hoeft niet overal, als het maar op een plek in de gemeente goed zichtbaar blijft. De discussie voltrekt zich tussen de keuze voor kwaliteit en kwantiteit.

De gespreksdeelnemers vragen zich af wie er vat heeft op de agrarische activiteiten. Een bedrijfsmatige aanpak van land- en tuinbouw is soms strijdig met het behoud van oude waarden in het landschap. Anderzijds wordt door deze nieuwe bedrijfsaanpak weer nieuw erfgoed gecreëerd, dat in later dagen interessant kan zijn voor de geschiedschrijving van onze gemeente. Dit blijft een dynamisch proces van alle tijden. Ten aanzien van het Nationaal landschap vindt de werkgroep dat men de natuur zijn werk moet laten doen.

Wat het immateriële erfgoed betreft blijven mensen altijd behoefte hebben zich daarover te ontfemen. Als particulieren die behoefte hebben, nemen ze meestal zelf de verantwoordelijkheid. Boogschieten, ringsteken, dialect en meer wordt door en voor particulieren beleefd. Als zij gefaciliteerd willen worden, zullen ze ook in de toekomst aankloppen bij de gemeente. Het is aan de gemeente om dergelijke initiatieven op gepaste afstand te faciliteren. De suggestie wordt gedaan om een particuliere coöperatie op te richten die zich bezig houdt met het behoud van het cultureel erfgoed.

* Jongeren hebben hun mening gegeven nadat de themabijeenkomst Sport, Recreatie en Cultuur had plaatsgevonden.